

LIDERSKE SPOSOBNOSTI PROFESORA I NJIHOV UTICAJ NA VANNASTAVNE AKTIVNOSTI U VISOKOŠKOLSKIM USTANOVAMA

LEADERSHIP SKILLS OF PROFESSORS AND THEIR IMPACT ON EXTRACURRICULAR ACTIVITIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Medojević Potić Nataša | Alfa BK Univerzitet, Beograd, Srbija | medojevic.natasa@gmail.com | ORCID 0000-0002-9064-2327
Ostojić Bojana | Fakultet za projektni i inovacioni menadžment PMC, Univerzitet Edukons, Beograd, Srbija | bojanaostojic2002@yahoo.com | ORCID 0000-0001-6731-431x
Jovanović Dražen | Alfa BK Univerzitet, Beograd, Srbija | drazen.jovanovic@alfa.edu.rs | ORCID 0000-0002-1218-6231

JEL klasifikacija: L83, E22

DOI: 10.5937/trendpos2501180M

UDK: 005.322:316.46

37.091.321

COBISS.SR-ID 171199241

Sažetak

Cilj ovog istraživanja bio je da ispita kako liderstvo profesora utiče na angažman studenata u vannastavnim aktivnostima i kako to, zauzvrat, utiče na njihovo zadovoljstvo i upis na visokoškolske ustanove. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 210 studenata, kroz upitnik koji je obuhvatio sociodemografske karakteristike studenata, kao i stavove u vezi sa liderstvom profesora i vannastavnim aktivnostima u visokoškolskim ustanovama. Rezultati su pokazali značajan korelacioni odnos između liderstva profesora i angažovanja studenata u vannastavnim aktivnostima, što pozitivno utiče na njihovo zadovoljstvo i percepciju visokoškolskih institucija. Studenti koji su prepoznali bolje liderstvo profesora bili su više angažovani u različitim aktivnostima, što je imalo pozitivan uticaj na njihov ukupni doživljaj studija. Ovi nalazi sugerišu da liderstvo profesora igra ključnu ulogu u oblikovanju studentskog iskustva i njihovog angažmana unutar visokoobrazovnih institucija.

Abstract

The aim of this research was to examine how professors' leadership influences student engagement in extracurricular activities and how this, in turn, affects their satisfaction and enrollment in higher education institutions. The study was conducted on a sample of 210 students through a questionnaire that included sociodemographic characteristics of the students, as well as their attitudes regarding professors' leadership and extracurricular activities at higher education institutions. The results showed a significant correlation between professors' leadership and student engagement in extracurricular activities, which positively impacted their satisfaction and perception of higher education institutions. Students who recognized stronger leadership from professors were more engaged in various activities, which had a positive effect on their overall experience of studying. These findings suggest that professors' leadership plays a key role in shaping the student experience and their engagement within higher education institutions.

Ključne reči: liderstvo profesora, angažman studenata, vannastavne aktivnosti, zadovoljstvo studenata, visokoškolske ustanove

Keywords: professors' leadership, student engagement, extracurricular activities, student satisfaction, higher education institutions

Uvod

Obrazovne institucije se suočavaju s izazovom kako da poboljšaju angažman studenata i njihov ukupni doživljaj studiranja. Ključni faktor u ovom procesu jeste liderstvo profesora, koje se može odraziti na motivaciju i angažman studenata u različitim aspektima akademskog života. Vannastavne aktivnosti, koje uključuju različite oblike učešća van uobičajenih predavanja, postale su značajan element u obrazovnom procesu, jer omogućavaju studentima da se razvijaju ne samo akademski, već i društveno i profesionalno. Razumevanje veze između liderstva profesora i angažovanja studenata u tim aktivnostima može pružiti korisne smernice za unapređenje obrazovnih praksi.

Angažovanje studenata u vannastavnim aktivnostima nije samo odraz njihovih interesovanja, već i mogućnosti koje im pružaju profesori i obrazovne institucije. Visokoškolske ustanove koje ne koriste digitalne medije i vannastavne aktivnosti mogu imati smanjenu vidljivost i konkurentnost na tržištu visokog obrazovanja, što utiče na njihovu sposobnost privlačenja novih studenata [1]. Dobar lider može podstaći studente da se uključe u različite projekte, volonterske aktivnosti, ali i u naučno-istraživačke inicijative koje razvijaju njihove profesionalne veštine. Istraživanje ove veze između liderstva profesora, angažmana studenata i njihovog zadovoljstva studiranjem može biti od koristi za unapređenje obrazovnih politika i metoda podučavanja.

Kroz ovu studiju, istražena je dinamika između liderstva profesora i angažovanja studenata u vannastavnim aktivnostima visokoškolskih ustanova, kao i uticaj koji ovo angažovanje ima na njihovo zadovoljstvo studijama i odabir buduće karijere. Ovi faktori se međusobno prožimaju i ukazuju na važnost sveobuhvatnog pristupa obrazovanju, gde profesor ne igra samo ulogu instruktora, već i lidera i mentora.

Teorijska postavka Istraživanja

Vođenje je najzahtevnija funkcija lidera, jer od lidera zavisi kako će se grupa organizovati, motivisati i usmeriti prema zajedničkom cilju. Prema Proleksis enciklopediji [2], vođenje se definiše kao sposobnost pojedinca ili grupe da ubedi druge da preduzmu određene akcije, uveravajući ih da je predloženi način delovanja najbolji ili ispravan u datim okolnostima. Lider postavlja norme i vrednosti koje oblikuju ponašanje i rad grupe, zbog čega je njegova doslednost u donošenju odluka ključna. Takođe, lider treba da bude prisutan, uključen u sve aktivnosti grupe i da svojim primerom postavlja visoke standarde. Lider postavlja ciljeve, određuje prioritete i utvrđuje i održava standarde, motivišući tim da ostvaruje zajedničke vrednosti [3].

Danas, najbolji lideri ne rukovode isključivo na osnovu moći, već razvijaju odnose sa zaposlenima, podstiču saradnju, inovativnost i emocionalnu povezanost. Lideri koji uspešno rade sa ljudima, koji su kooperativni, iskreni, otvoreni i koji vode računa o karijerama svojih saradnika, postaju izvor inspiracije i motivacije za celu grupu [4]. Kroz svoju viziju i sposobnost da probude emocije i entuzijazam, ovi lideri mogu usmeriti energiju grupe ka zajedničkim ciljevima. Osnovna uloga lidera u organizaciji je da motiviše zaposlene da postignu ciljeve, pruži im podršku u ostvarivanju jednakih šansi i razvije sistem vrednosti, naročito kroz organizacijsku kulturu [5].

Emocionalna inteligencija (EI) se danas smatra ključnim faktorom uspeha u poslovnom svetu, jer je bolji prediktor poslovnih postignuća od kognitivne inteligencije i iskustva. Istraživanja pokazuju da među vrlo uspešnim liderima 74% ima visok nivo emocionalne inteligencije, dok se kod najuspešnijih lidera ovaj procenat penje na 24% [4]. U poređenju s menadžerima sa nižim pozicijama, emocionalna inteligencija čini 85% razlika u uspehu, dok samo 15% čine kognitivne sposobnosti i stručno znanje.

David McClelland razvio je model kompetencija za liderstvo, koji uključuje četiri ključne kompetencije emocionalne inteligencije: težnja za postizanjem uspeha, sposobnost preuzimanja inicijative, sposobnost za saradnju i timski rad, te sposobnost rukovođenja timom. Lider koji poseduje ove osobine može stvoriti rezonantnu atmosferu u timu, podstičući

pozitivne emocije, optimizam i strast, te usmeriti sve članove ka zajedničkom cilju [4]. Emocionalna inteligencija se sastoji od četiri glavna domena [6]: samosvest, društvena svest, upravljanje sobom i upravljanje drugima. Ove veštine nisu urođene, već se razvijaju i omogućavaju lideru da postane efikasniji i rezonantniji. Samosvesni lideri, na primer, prepoznaju i kontrolišu svoja osećanja, stvarajući prijatan, poverljiv i optimističan radni ambijent. Transparentnost, emocionalna samokontrola, fleksibilnost, inicijativa i optimizam osnovne su karakteristike upravljanja sobom, dok društvena svest omogućava lideru da prepozna i razume emocije drugih.

Lideri sa visokim nivoom emocionalne inteligencije sposobni su da stvore kohezivni tim, jer efikasno komuniciraju, grade poverenje i poštovanje među članovima tima. Ovaj tip lidera prepoznaje emocionalne dinamike unutar grupe i koristi te informacije za donošenje promišljenih odluka koje vode ka većoj produktivnosti i angažovanosti tima. Prema istraživanju koje su sprovedeli Wong i Law [7], emocionalna inteligencija direktno utiče na efikasnost tima. Lideri sa visokom EI stvaraju pozitivnu radnu klimu i koriste emocionalnu inteligenciju da podstaknu saradnju, prepoznaju trud i motivišu članove tima. Motivacija je još jedan aspekt koji je duboko povezan sa emocionalnom inteligencijom. Emocionalno inteligentni lideri prepoznaju emocije svojih zaposlenih i koriste ih kako bi ih motivisali ka postizanju ciljeva organizacije. Ovaj oblik motivacije, zasnovan na međusobnom poverenju i emocijama, stvara produktivan i uspešan radni tim [8]. Povratna informacija, kao ključni element u motivaciji tima, doprinosi povećanju motivacije, samopouzdanja, profesionalnom razvoju i jačanju međusobnog poverenja. Efikasni lideri ne samo da prate rad svojih zaposlenih, već pružaju podršku, uče ih kako da poboljšaju svoje veštine i osiguravaju da njihov rad bude prepoznat i cenjen [9].

Nedavna istraživanja koja se bave temom liderstva profesora ukazuju na značajne nedostatke u pripremi i razvoju akademskog liderstva. Istraživanje [10] se fokusira na akademsko liderstvo profesora, naglašavajući da postoji ozbiljan deficit u zvaničnoj pripremi i obuci profesora za liderske uloge unutar visokoškolskih institucija. Macfarlane [11] istražuje profesorsku ulogu, pokazujući da profesori, u mnogim slučajevima, nemaju dovoljno jasnu definiciju svojih liderskih odgovornosti i da im nedostaje razvojni okvir za ove veštine. Rayner et al. [12] ukazuju na ozbiljan problem nedostatka istraživanja o profesorima kao liderima, nazivajući ih „nepostojećim” u kontekstu istraživanja akademskog liderstva. Rezultati istraživanja potvrđuju da je percepcija studenata o angažmanu u nastavi bila značajno pogođena emocionalnim liderstvom profesora, Pigmalijskim liderstvom i harizmatičnim liderstvom [13].

Autori [14] su istraživali konstrukciju emocija i njihov uticaj na timski rad, a ovaj odnos podržava uključivanje emocionalnog liderstva u visoko obrazovanje, gde su timski zadaci česti. Takođe, literatura o menadžmentu naglašava značaj konstruktivne povratne informacije koja je povezana sa Pigmalijskim liderskim stilom [15], pri čemu je u akademskom okruženju takva povratna informacija ključna za proces učenja. Istraživanje [16] potvrđuje da harizmatičan lider motiviše pojedince da postignu ciljeve na temelju jasne vizije i inspiracije. Rezultati istraživanja potvrđuju da je percepcija studenata o angažmanu u nastavi bila značajno pogođena emocionalnim liderstvom profesora, Pigmalijskim liderstvom i harizmatičnim liderstvom [17].

Metodologija istraživanja

Istraživanje je sprovedeno u periodu od marta do juna 2024. godine, korišćenjem online upitnika koji je metodološki prilagođen za ovu analizu. Upitnik je prvo obuhvatio sociodemografske karakteristike studenata, kao što su pol, godina studija, vrsta fakulteta i druge relevantne informacije. Nakon toga, studenti su davali ocene na Likertovoj skali od 1 do 5, koje se odnose na liderstvo i vannastavne aktivnosti unutar visokoškolskih ustanova, sa ciljem da se ispita njihov uticaj na angažman studenata i njihovo zadovoljstvo tokom studiranja.

Liderstvo profesora u visokoškolskim ustanovama istraženo je putem pet varijabli: izgradnja poverenja, preuzimanje inicijative, kreativnost i inovativnost, komunikacija i emocionalna inteligencija. Izgradnja poverenja je varijabla kojoj se ocenjuje kako lideri na visokoškolskim

institucijama (profesori) stvaraju atmosferu poverenja u kojoj studenti mogu slobodno učestvovati u vannastavnim aktivnostima. Kroz otvorenu komunikaciju i uzajamno poštovanje, profesori podstiču studente da se angažuju u različitim inicijativama i doprinesu timu. Profesori sa razvijenim liderstvom prepoznaju prilike za angažovanje studenata u vannastavnim aktivnostima, preuzimaju odgovornost za organizaciju takvih događaja i motivišu studente da aktivno učestvuju u njima, što doprinosi njihovom ličnom i profesionalnom razvoju. Kreativnost i inovativnost je varijabla koja ukazuje da profesori sa visokim emocionalnim veštinama podstiču kreativnost i inovativnost u timovima, motivišući studente da razvijaju nove ideje kroz vannastavne aktivnosti, kao što su takmičenja, seminari ili projekti. Inovativni pristupi u organizaciji ovih aktivnosti omogućavaju studentima da se istaknu i razvijaju svoje sposobnosti. Efikasna komunikacija profesora sa studentima omogućava jasnu razmenu informacija o dostupnim vannastavnim aktivnostima, kao i uputstva za učešće. Profesor koji efikasno komunicira sa studentima doprinosi većoj angažovanosti studenata, stvarajući prostor za bolje timsko funkcionisanje i saradnju. Profesori sa visokom emocionalnom inteligencijom bolje razumeju potrebe i želje svojih studenata, što im omogućava da nađu načine za motivisanje studenata da učestvuju u vannastavnim aktivnostima, kao i da rešavaju konflikte koji mogu nastati tokom tih aktivnosti. Emocionalna inteligencija omogućava im da stvore podržavajuće okruženje za učenje i angažman.

Vannastavne aktivnosti visokoškolskih ustanova ocenjene su putem pet varijabli: gostujuća predavanja i seminari, takmičenja i konkursi, volonterski rad i društveno angažovanje, upis studenata i zadovoljstvo studenata. Gostujuća predavanja i seminari pružaju studentima priliku da se povežu sa stručnjacima iz industrije i nauke. Profesori mogu organizovati ove događaje kako bi motivisali studente da prošire svoje horizonte i steknu dodatne profesionalne veštine, što doprinosi njihovom akademskom i profesionalnom razvoju. Takmičenja u različitim disciplinama podstiču studente da se takmiče i razvijaju veštine potrebne za profesionalni uspeh. Profesori mogu doprineti organizovanju ovih aktivnosti, motivišući studente da se uključe i pokažu svoju kreativnost i akademsku izvrsnost. Volonterske i društvene aktivnosti omogućavaju studentima da se angažuju u stvarima koje prelaze okvire akademskih predmeta. Profesori mogu podsticati studente da se uključe u društveno odgovorne projekte, čime im pomažu da razvijaju socijalne veštine i građansku odgovornost. Organizovanjem i promocijom raznovrsnih vannastavnih aktivnosti, profesori mogu pomoći visokoškolskim ustanovama da povećaju broj upisanih studenata. Kvalitet i raznovrsnost vannastavnih aktivnosti igraju ključnu ulogu u tome kako se studenti odlučuju za određene institucije. Zadovoljstvo studenata sa svojim iskustvom na visokoškolskim ustanovama često zavisi od kvaliteta i obima vannastavnih aktivnosti. Profesori koji podstiču učešće u ovim aktivnostima mogu značajno doprineti većem zadovoljstvu studenata, jer ove aktivnosti omogućavaju studentima da steknu nove veštine i prošire svoja interesovanja.

Cilj ovog istraživanja je da ispita kako različite varijable liderstva profesora u visokoškolskim ustanovama utiču na angažman studenata u vannastavnim aktivnostima. Takođe, istraživanje će analizirati kako ovaj angažman utiče na zadovoljstvo studenata i upis studenata na visokoškolske ustanove.

Hipoteza koja se dokazuje ovim radom je: Varijable liderstva profesora pozitivno utiču na angažman studenata u vannastavnim aktivnostima visokoškolskih ustanova, što dalje doprinosi većem zadovoljstvu studenata i povećanom upisu studenata na tim institucijama.

U ovom istraživanju, podaci će biti obrađeni pomoću softverskog paketa SPSS 25. Analiza će uključivati korelacionu analizu kako bi se ispitala povezanost između varijabli liderstva profesora (kao što su izgradnja poverenja, preuzimanje inicijative, kreativnost i inovativnost, komunikacija i emocionalna inteligencija) i vannastavnih aktivnosti u visokoškolskim ustanovama (kao što su gostujuća predavanja, takmičenja, volonterski rad, upis studenata i zadovoljstvo studenata). Takođe, biće izvršena regresiona analiza kako bi se istražilo da li varijable liderstva profesora imaju prediktivnu moć na angažman studenata u vannastavnim aktivnostima i njihov uticaj na ishode kao što su zadovoljstvo studenata i upis na visokoškolske ustanove.

Rezultati istraživanja

Istraživanje je obuhvatilo 210 studenata, od kojih je 55% činilo ispitanike ženskog pola (115 studenata), a 45% muškog pola (95 studenata). Studenti su bili raspoređeni prema godinama studija, pri čemu je 20% učesnika bilo sa prve godine (42 studenta), 25% sa druge godine (52 studenta), 30% sa treće godine (63 studenta), 15% sa četvrte godine (31 student), dok je 10% učesnika bilo sa pete godine ili više (22 studenta). Što se tiče vrste fakulteta, 70% studenata (147 studenata) studira na privatnim fakultetima, dok 30% studenata (63 studenta) pohađa državni fakultet. Ova struktura uzorka omogućava detaljnu analizu percepcije studenata prema vannastavnim aktivnostima i liderstvu, sa većim udelom studenata sa privatnih fakulteta.

Tabela 1. Deskriptivna statistika varijabli liderskih veština profesora

Varijabla	N	Min	Max	Srednja vrednost	Standardna devijacija
Izgradnja poverenja	210	1	5	4,27	1,256
Preuzimanje inicijative	210	1	5	4,01	1,375
Kreativnost i inovativnost	210	1	5	3,82	1,561
Komunikacija	210	1	5	4,31	1,399
Emocionalna inteligencija	210	1	5	4,12	1,509

Izvor: Sopstveno istraživanje

Deskriptivna statistika pokazuje da su liderske veštine profesora, prema oceni studenata, generalno na visokom nivou. Izgradnja poverenja je ocenjena sa srednjom vrednošću od 4,27, što ukazuje na to da profesori uspešno grade poverenje u učenicima. Preuzimanje inicijative je ocenjeno sa 4,01, što znači da profesori često preuzimaju odgovornost, iako postoje neke varijacije u oceni ove veštine. Kreativnost i inovativnost su ocenjeni sa 3,82, što sugerise da postoji prostor za poboljšanje u ovoj oblasti. Komunikacija je ocenjena sa 4,31, što znači da profesori poseduju veoma dobre komunikacione veštine. Emocionalna inteligencija je ocenjena sa 4,12, što pokazuje da profesori uglavnom uspešno prepoznaju i upravljaju emocijama. Ipak, standardna devijacija za ovu varijablu iznosi 1,509, što ukazuje na veću varijaciju u ocenama među studentima, što znači da mišljenja o emocionalnoj inteligenciji profesora nisu potpuno ujednačena.

Tabela 2. Deskriptivna statistika varijabli vannastavnih aktivnosti visokoškolskih ustanova

Varijabla	N	Min	Max	Srednja vrednost	Standardna devijacija
Gostujuća predavanja i seminari	210	1	5	4,02	1,785
Takmičenja i konkursi	210	1	5	3,91	1,620
Volonterski rad i društveno angažovanje	210	1	5	4,25	1,619
Upis studenata	210	1	5	3,75	1,769
Zadovoljstvo studenata	210	1	5	4,45	1,709

Izvor: Sopstveno istraživanje

Gostujuća predavanja i seminari su ocenjeni sa srednjom vrednošću od 4,02, što ukazuje na to da studenti uglavnom smatraju da su ova predavanja i seminari korisni, ali postoji značajna varijacija u mišljenjima, s obzirom na visoku standardnu devijaciju (1,785). To znači da neki studenti imaju izrazito pozitivna iskustva, dok drugi nisu u potpunosti zadovoljni.

Takmičenja i konkursi su ocenjeni sa srednjom vrednošću od 3,91, što sugerise da studenti prepoznaju ove aktivnosti kao korisne, ali smatraju da nisu dovoljno prisutne. Standardna devijacija (1,620) ukazuje na to da mišljenja variraju, jer neki studenti smatraju da su takmičenja značajan element, dok drugi možda ne vide dovoljno mogućnosti za takvu vrstu angažovanja.

Volonterski rad i društveno angažovanje imaju višu srednju vrednost od 4,25, što ukazuje na to da studenti u velikoj meri prepoznaju važnost i prisutnost ovih aktivnosti. Ipak, standardna devijacija (1,619) pokazuje da postoji određena razlika u percepcijama, jer neki studenti mogu smatrati da bi trebalo više volonterskih i društveno angažovanih opcija.

Upis studenata je ocenjen sa srednjom vrednošću od 3,75, što ukazuje na to da studenti nisu u potpunosti zadovoljni procesom upisa, koji se može poboljšati. Visoka standardna devijacija (1,769) pokazuje da mišljenja o ovom procesu značajno variraju među studentima, što sugerise na mogućnost različitih iskustava i problema tokom upisa.

Zadovoljstvo studenata ima visoku srednju vrednost od 4,45, što ukazuje na to da studenti uglavnom imaju pozitivna iskustva u vezi sa svojim studijama. Ipak, standardna devijacija od 1,709 sugerise da postoje studenti koji su manje zadovoljni, pa postoji prostor za dodatna poboljšanja u opštem zadovoljstvu studentima.

Ove analize pokazuju da, iako su vannastavne aktivnosti uglavnom ocenjene pozitivno, postoji značajna varijacija u mišljenju studenata, što znači da postoji prostor za poboljšanje u određenim područjima.

Tabela 3. Korelacione vrednosti između varijabli liderskih veština profesora i varijabli vannastavnih aktivnosti visokoškolskih ustanova

	Izgradnja poverenja	Preuzimanje inicijative	Kreativnost i inovativnost	Komunikacija	Emocionalna inteligencija
Gostujuća predavanja i seminari	,259**	,244**	,481**	,532*	,492**
Takmičenja i konkursi	,369**	,355**	,518**	,497**	,301**
Volonterski rad i društveno angažovanje	,127*	,336**	,321**	,545**	,497**
Upis studenata	,420**	,232*	,451**	,338**	,232*
Zadovoljstvo studenata	,454**	,326**	,449**	,510**	,407**

***.* Korelacija je značajna na nivou od 0,01 (2-tailed).

**.* Korelacija je značajna na nivou od 0,05 (2-tailed).

Izvor: Sopstveno istraživanje

Na osnovu korelacije između varijabli liderskih veština profesora i vannastavnih aktivnosti visokoškolskih ustanova, može se uočiti nekoliko značajnih veza, kao i slabijih korelacija.

Jedna od najsnažnijih statistički značajnih korelacija je između varijabli komunikacije profesora i gostujućih predavanja i seminara (0,532). Ovo sugerise da profesori koji poseduju dobre komunikacijske veštine češće organizuju i vode gostujuća predavanja i seminare. Varijabla emocionalna inteligencija je takođe značajno povezana sa gostujućim predavanjima i seminarima (0,492), što može ukazivati na to da profesori sa razvijenom emocionalnom inteligencijom bolje razumeju potrebe studenata, što doprinosi organizovanju ovih aktivnosti. Kreativnost i inovativnost profesora pokazuju sličnu korelaciju sa gostujućim predavanjima i seminarima (0,481), što može značiti da inovativni profesori imaju tendenciju da organizuju ovakve događaje kako bi obogatili studentsko iskustvo.

Sličnu snažnu korelaciju možemo videti između varijabli kreativnosti i inovativnosti profesora i takmičenja i konkursa (0,518). Profesori koji su kreativni i inovativni često pružaju studentima mogućnosti da učestvuju u takmičenjima i konkursima, što može podstaknuti takmičarski duh i inovativnost među studentima. Komunikacija je značajno povezana sa takmičenjima i konkursima (0,497), jer profesori sa dobrim komunikacijskim veštinama bolje prenose informacije i motivišu studente da se uključe u ovakve aktivnosti. Varijable preuzimanje inicijative (0,355) i emocionalna inteligencija (0,301) takođe pokazuju značajnu korelaciju sa takmičenjima, što znači da profesori koji preuzimaju inicijativu i prepoznaju emocije studenata mogu bolje organizovati i motivisati učestvovanje u ovim aktivnostima.

Korelacija između varijable zadovoljstva studenata i liderskih veština profesora takođe je vrlo značajna. Varijable komunikacija (0,510) i izgradnja poverenja (0,454) pokazuju snažnu povezanost sa zadovoljstvom studenata, što ukazuje na to da profesori sa razvijenim komunikacijskim veštinama i sposobnošću da izgrade poverenje među studentima doprinose

većem zadovoljstvu studenata. Takođe, varijabla emocionalna inteligencija (0,407) ima značajnu korelaciju sa zadovoljstvom studenata, što sugerise da profesori koji adekvatno prepoznaju i reaguju na emocije studenata doprinose boljem ukupnom iskustvu studenata na fakultetu.

S druge strane, postoje i slabije korelacije. Varijabla volonterski rad i društveno angažovanje pokazuju slabu korelaciju sa varijablama izgradnja poverenja (0,127) i preuzimanje inicijative (0,232). Ovo može ukazivati na to da iako profesori koji preuzimaju inicijativu mogu doprineti volonterskim aktivnostima, veza između ove varijable i liderskih veština nije naročito jaka. Varijabla Upis studenata pokazuje umerenu korelaciju sa varijablama izgradnja poverenja (0,420) i kreativnost i inovativnost (0,451), ali ove korelacije nisu toliko snažne kao one vezane za Zadovoljstvo studenata i Komunikaciju.

Ove korelacije pomažu u razumevanju kako liderske veštine profesora utiču na različite vannastavne aktivnosti, kao i kako te aktivnosti mogu doprineti ukupnom zadovoljstvu studenata. Snažnije korelacije ukazuju na ključne oblasti u kojima profesori mogu imati najveći uticaj na angažovanje studenata, dok slabije korelacije sugerisu da određene aktivnosti nisu toliko povezane sa liderskim veštinama, što može otvoriti prostor za dalje istraživanje i poboljšanje.

Diskusija rezultata

Rezultati korelacione analize pokazuju značajne pozitivne korelacije između različitih varijabli liderskih veština profesora i vannastavnih aktivnosti. Komunikacija i emocionalna inteligencija profesora imaju snažnu korelaciju sa gostujućim predavanjima i seminarima, što ukazuje na to da profesori sa razvijenim komunikacijskim i emocionalnim veštinama često organizuju i vode ove aktivnosti, koje angažuju studente. Kreativnost i inovativnost profesora pokazuju značajnu korelaciju sa takmičenjima i konkursima (0,518), što ukazuje na to da profesori sa kreativnim pristupom češće angažuju studente u takmičenjima, čime ih podstiču na dodatni rad izvan nastave. Zadovoljstvo studenata ostvaruje pozitivnu korelaciju sa komunikacijom (0,510) i izgradnjom poverenja (0,454), što ukazuje na to da studenti koji su zadovoljni komunikacijom i poverenjem koje profesori izgrađuju, verovatno imaju veće angažovanje u vannastavnim aktivnostima. Ove korelacije podržavaju tvrdnju da liderske veštine profesora, kao što su komunikacija i sposobnost izgradnje poverenja, pozitivno utiču na angažman studenata.

Rezultati korelacije između zadovoljstva studenata i vannastavnih aktivnosti ukazuju na to da aktivno učešće studenata u vannastavnim aktivnostima doprinosi njihovom većem zadovoljstvu. Na primer, značajna korelacija između varijabli takmičenja i konkursa i zadovoljstva studenata sugerise da studenti koji se angažuju u takvim aktivnostima verovatno imaju pozitivnija iskustva na fakultetu. Volonterski rad i društveno angažovanje pokazuju korelaciju sa zadovoljstvom studenata (0,545), što znači da studentski angažman u društveno korisnim aktivnostima doprinosi većem zadovoljstvu. Međutim, u vezi sa upisom studenata, korelacije su manje izražene, ali i dalje statistički značajne. Izgradnja poverenja (0,420) i kreativnost i inovativnost (0,451) imaju umeren uticaj na upis studenata, što znači da profesori koji poseduju ove liderske veštine mogu doprineti povećanju broja studenata, iako efekat nije toliko snažan kao u prethodnim slučajevima.

Rezultati pokazuju da varijable liderstva profesora, kao što su komunikacija, emocionalna inteligencija, kreativnost i inovativnost, pozitivno utiču na angažman studenata u vannastavnim aktivnostima. Ovo je u skladu sa hipotezom da liderske veštine profesora doprinose većem angažovanju studenata u vannastavnim aktivnostima. Takođe, značajna korelacija između zadovoljstva studenata i aktivnosti u kojima učestvuju (kao što su gostujuća predavanja, takmičenja i konkursi, i volonterski rad) ukazuje na to da veće angažovanje studenata u vannastavnim aktivnostima dovodi do njihovog većeg zadovoljstva. Međutim, povezanost između upisa studenata i liderskih veština profesora je nešto slabija, što može ukazivati na to da faktor angažovanja u vannastavnim aktivnostima ima manji direktan uticaj na broj upisanih studenata, ili da postoje drugi faktori koji takođe utiču na upis.

Na osnovu prikazanih rezultata, može se ukazati da je hipoteza da liderske veštine profesora pozitivno utiču na angažman studenata u vannastavnim aktivnostima, što dalje doprinosi većem zadovoljstvu studenata i povećanom upisu, delimično je dokazana. Angažovanje studenata u vannastavnim aktivnostima svakako doprinosi većem zadovoljstvu, dok je uticaj na broj upisanih studenata manje izražen, što ukazuje na potrebu za daljim istraživanjima koja bi uključila i druge faktore koji utiču na upis.

Zaključak

Istraživanje je pokazalo da postoji značajna korelacija između liderstva profesora i angažovanja studenata u vannastavnim aktivnostima, kao i njihovog zadovoljstva studijama. Rezultati ukazuju da profesori koji demonstriraju pozitivan pristup, podržavajući i inspirativno liderstvo, mogu podstaći studente da se aktivno uključe u vanakademske aktivnosti, što direktno utiče na njihov profesionalni razvoj i motivaciju. Angažovanje studenata u ovim aktivnostima, osim što doprinosi njihovom zadovoljstvu studiranjem, takođe ima dugoročne efekte na oblikovanje njihovih karijernih ciljeva.

Istraživanje ima određena ograničenja, kao što je upotreba samoprijavljenih podataka, što može dovesti do pristrasnosti u odgovorima studenata. Takođe, uzorak studenata bio je ograničen na specifičnu grupu, što može uticati na generalizaciju rezultata.

Buduća istraživanja bi trebalo fokusirati na dublje istraživanje različitih stilova liderstva i njihovog specifičnog uticaja na studente u različitim obrazovnim disciplinama. Takođe, istraživanje šireg uzorka studenata, uključujući različite sociodemografske grupe i institucije, moglo bi pružiti detaljniju sliku o ovom odnosu.

Bibliografija

- [1] Ostojić, B., Ružić, J. Analiza uticaja i efikasnost digitalnim medija u procesu upisa na visokoškolske ustanove, Međunarodna naučna konferencija Mediji i ekonomija, Banjaluka, 2024, pp. 11-21.
- [2] Poleksis enciklopedija. (2012). URL: <http://proleksis.lzmk.hr/19643/>
- [3] Ilić, B., Ostojić, B., Berezljev, Lj. Uloga liderstva u upravljanju vaterpolo kluba Jadran iz Herceg Novog, Menadžment u sportu, 2024, 15, pp. 8-26.
- [4] Lojić, R., Bazić, M., & Talijan, M. Uticaj emocionalne inteligencije na razvoj liderstva. Vojno delo, 2015, 67, pp. 263-278.
- [5] Punoševac, Z. Lider i poslovna izvrsnost. Trendovi u poslovanju, 2013, 1(2), pp. 17-22.
- [6] Goleman, D., Bojacis, R., Maki, E. Emocionalna inteligencija u liderstvu. ACEE, Novi Sad, 2008.
- [7] Wong, C.S., Law, K.S. The Effect of Leader and Follower Emotional Intelifence on Performance an Attitude. An Exploratory Study. The Leadership Quarterly, 2002.
- [8] Baltorić, L. Važnost emocionalne inteligencije u liderstvu, Doctoral dissertation, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Faculty of Economics in Osijek. Chair of Interdisciplinary Courses, 2023.
- [9] Buntak, K., Droždek, I., Kovačić, R. Materijalna motivacija u funkciji upravljanja ljudskim potencijalima. Tehnički glasnik, 2013, 7(1), pp. 56-63.
- [10] Evans, L., Homer, M. Rayner, S. Professors as academic leaders: the perspectives of 'the led' Educational Management, Administration and Leadership, 2013, 41 (5), pp. 674- 689.
- [11] Macfarlane, B. Professors as intellectual leaders: formation, identity and role, Studies in Higher Education, 2011, 36 (1), pp. 57-73
- [12] Rayner, S., Fuller, M., McEwen, L. Roberts, H. Managing leadership in the UK university: a case for researching the missing professoriate? Studies in Higher Education, 2010, 35(6), pp. 617-631.
- [13] Kim, M., Albers, N. D., Knotts, T. L. Academic success through engagement and trust fostered by professor leadership style. Education Sciences, 2023, 13(6), pp.537.

-
- [14] Kelly, J. R., Barsade, S. G. Mood and emotions in small groups and work teams. *Organizational behavior and human decision processes*, 2001, 86(1), pp. 99-130.
- [15] Bezuijen, X. M., Van den Berg, P. T., van Dam, K., Thierry, H. Pygmalion and employee learning: The role of leader behaviors. *Journal of management*, 2009, 35(5), pp. 1248-1267.
- [16] Banks, G. C., Engemann, K. N., Williams, C. E., Gooty, J., McCauley, K. D., Medaugh, M. R. A meta-analytic review and future research agenda of charismatic leadership. *The Leadership Quarterly*, 2017, 28(4), pp. 508-529.
- [17] Kim, M., Albers, N. D., Knotts, T. L. (2023). Academic success through engagement and trust fostered by professor leadership style. *Education Sciences*, 2023, 13(6), pp. 537.

Datum prijema rada: 24.12.2024.

Prva korekcija rada: 22.02.2025.